

eller inte. Följaktligen vill kommittén föreslå att man skall använda sig av de system som i detta syfte redan finns inom gemenskapslagstiftningen, exempelvis bestämmelsen i ramdirektivet om vatten, där det fastställs att de olika myndig-

heterna i ett avrinningsdistrikt skall agera samordnat vid tillämpningen av förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikt, och framför allt att de skall ge regelbunden information om utvecklingen i förhållande till dessa planer.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Handlingsplan för att motverka de sociala, ekonomiska och regionala konsekvenserna av omstruktureringen av EU:s fiskeindustri”

(KOM(2002) 600 slutlig)

(2003/C 208/05)

Den 6 november 2002 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda meddelande.

Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 april 2003. Föredragande var Eduardo Chagas.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 103 röster för, 2 röster emot och 7 nedlagda röster.

1. Sammanfattning av kommissionens förslag

1.1. Den handlingsplan som kommissionen lagt fram avser att motverka de möjliga sociala, ekonomiska och regionala konsekvenserna av den omstrukturering av fiskeindustrin som är en reaktion på utfiskningen av vissa bestånd. Ett försök görs att kartlägga effekterna av den begränsningen av fiskeaktiviteten när det gäller vissa arter inom vissa områden som ett led i reformen av den gemensamma fiskeripolitiken (GFP).

1.2. Kommissionen erkänner att det kommer att uppstå sociala kostnader i samband med reformen av gemensamma fiskeripolitiken, särskilt på grund av begränsningen av fiskeaktiviteten inom ramen för fleråriga förvaltningsplaner, men menar att kostnaderna skulle bli ännu högre om man senarelade de åtgärder som nu anses nödvändiga. Dessa ordningar för begränsning av fiskeansträngningen kommer medlemsstaterna

troligen att genomföra i form av program för stillaliggande. Dessa skulle innefatta en minskning av det antal fiskedagar ett fartyg kan rikta fisket mot ett visst bestånd, vilket troligen kommer att leda till minskade inkomster, antingen därför att fartyget blir tvunget att gå över till alternativt men mindre lönsamt fiske, eller på grund av stillaliggande. De ändrade stöden till flottan medför också sociala kostnader: Förslagen om restriktioner vad avser moderniseringsstöd och om avskaffande av stödet till förnyelse och export av fiskefartyg samt den mer attraktiva ordningen för en permanent minskning av kapaciteten kommer troligen att få konsekvenser för sektorn.

1.3. Föreliggande meddelande från kommissionen omfattar följande:

— En utvärdering av de socioekonomiska följderna som troligen kommer att uppstå vid begränsningar av fiskeansträngningen och minskningar av antalet fartyg, särskilt en översikt över den preliminära uppskattningen av antalet förlorade arbetstillfällen.

- En översikt över alla de medel för att minska omfattningen av dessa följder som redan existerar inom ramen för gemenskapens stödordningar (FFU, ERUF och ESF).
- En översikt över ytterligare medel som på kort sikt kan göras tillgängliga genom reformen av den gemensamma fiskeripolitiken och omprogrammeringen av strukturfonderna.
- En analys av ytterligare möjligheter på längre sikt.

1.4. Bland föreslagna åtgärder som skall finansieras inom ramen för tillgängliga anslag under perioden 2000–2006 finns följande:

- Omprogrammering på upp till 611 miljoner euro inom FFU-programmet till sociala och kapacitetsbegränsande åtgärder. Detta skall ske genom att från och med 2003 ta bort stödet till förnyelse- och modernisering av fiskeflottan samt stödet till överföring av fiskefartyg till tredje land.
- Särskilt stöd till det småskaliga fisket, som representerar 70 % av fartygen och 50 % av sysselsättningen i sektorn.
- Förbättring av fiskesektorns image genom förbättring av levnads- och arbetsförhållandena ombord och av det sociala skyddet inom sektorn samt stödåtgärder för unga fiskare och omställning till ett mer hållbart fiske.
- Stöd till diversifiering av verksamheten som ett led i en integrerad utveckling av kustområdena.

1.5. Kommissionen är särskilt uppmärksam på de konsekvenser som begränsningen av fiskeaktiviteten inom ramen för fleråriga förvaltningsplaner säkerligen kommer att få. Detta medför en årlig begränsning av antalet fiskedagar, och som en konsekvens därav en minskning av yrkesfiskarnas och företagets intäkter, vilket kan leda till att fartyg definitivt tas ur bruk.

2. Resultat av mötet i rådet (fiske) den 16–20 december 2002

2.1. Handlingsplanen bör diskuteras i ljuset av resultaten från mötet i rådet (fiske) den 16–20 december 2002. Rådet antog nya förordningar, bland annat om stöd från EU:s strukturfonder, enligt följande:

2.2. Ett enklare system antogs för begränsning av fiskekapaciteten i EU:s fiskeflotta i syfte att uppnå en bättre jämvikt. Detta ersätter det tidigare systemet med fleråriga utvecklingsprogram (FUP), som enligt kommissionen inte har utgjort en

effektiv lösning av problemet med EU-flottans överkapacitet. Med det nya systemet får medlemsstaterna ett större ansvar för att åstadkomma en bättre jämvikt mellan flottornas fiskekapacitet och de disponibla resurserna. Systemet omfattar följande åtgärder:

- En referensnivå fastställs med utgångspunkt i de FUP-nivåer som fastställts för den 31 december 2002. Referensnivåerna sänks automatiskt och permanent när kapaciteten minskas med offentligt stöd (om ett fartyg ställs av med offentligt stöd sänks referensnivåerna i motsvarande grad).
- För varje bruttoregisterton som tillförs flottan med offentligt stöd (vilket endast kommer att kunna ske under åren 2003 och 2004) måste medlemsstaterna utan stöd genomföra följande minskningar:
 - a) En minskning med motsvarande kapacitet (förhållandet 1:1 mellan tillförsel/ reduktion) för fartyg med ett bruttotonnage upp till 100 BT, eller
 - b) 1,35 ton (förhållandet 1:1,35 mellan tillförsel/reduktion) för fartyg med ett bruttotonnage som överstiger 100 BT.
- Under perioden 2003/2004 skall de medlemsstater som ger offentligt stöd till förnyelse av flottan begränsa den totala flottkapaciteten med minst 3 % i förhållande till referensnivåerna.
- Medlemsstaterna åläggs att säkerställa att de nya fartygens totala fiskekapacitet inte överstiger de slutgiltigt avställda fartygens kapacitet, och att fiskekapaciteten anpassas efter de disponibla fiskeresurserna.

2.3. Stödet till förnyelsen av fiskeflottan skall avvecklas gradvis och tillåts i högst ytterligare två år (fram till utgången av 2004) samt endast till fartyg på högst 400 BT. Stödet begränsas till de medlemsstater som har uppfyllt de övergripande målen avseende kapacitet i FUP IV. Det fördelas med hänsyn till ovannämnda förhållande mellan ny kapacitet och avställd kapacitet. Denna tvåårsplan ger medlemsstaterna möjlighet att även fortsättningsvis modernisera sina flottor, samtidigt som en tydlig signal ges att sådant stöd som kan bidra till utfiskning inte kan ges efter 2004.

2.4. Stödet till modernisering av fiskefartyg kommer endast att finnas tillgängligt för fartyg som är minst 5 år gamla, och det skall användas till en förbättring av säkerheten och produkternas kvalitet, förbättrade arbetsvillkor, användning av mer selektiva fiskemetoder eller till att utrusta fartygen med fartygsövervakningssystem (VMS). Om moderniseringen avser förbättringar av säkerhet, produktkvalitet eller arbetsvillkor kan ett högre tonnage komma i fråga, men endast för förbättringar av fartygets superstruktur (delen ovanför huvuddäck). Moderniseringen får dock inte öka fartygets fångstkapacitet. EU-stödet begränsas till de medlemsstater som har uppnått de mål avseende total kapacitet som fastställts i FUP IV.

2.5. En "skrotningsfond" på 32 miljoner euro har inrättats för att hjälpa medlemsstaterna att ytterligare reducera fiskeaktiviteten i linje med återhämtningsplanerna. De fartyg vars fiskeaktivitet skall begränsas med minst 25 % i enlighet med en återhämtningsplan kan få stöd från denna fond. Bidragen kommer att vara 20 % högre än de som finns tillgängliga under Fonden för fiskets utveckling (FFU).

2.5.1. Under två år (fram till slutet av 2004) kan stöd ges till definitiv överföring av fiskefartyg från EU till tredje land, bland annat genom grundande av gemensamma företag med parter från tredje land. Stödet begränsas dock till export till länder med vilka Europeiska unionen har ingått fiskeriavtal, eller till överföring i syfte att skapa gemensamma företag i dessa länder (om kommissionen inte fattar annat beslut). Stödbeloppet begränsas till 30 % av FFU-bidragen för upphuggning av fartyg när det gäller export och 80 % när det gäller gemensamma företag.

2.5.2. Medlemsstaternas stöd till yrkesfiskare och fartygsägare, som tillfälligt tvingas upphöra med fiskeriverksamheten, kan nu ges i tre på varandra följande månader eller i sex månader totalt under perioden 2000–2006, om avbrotten beror på oförutsedda omständigheter. Stödet kan förlängas med ett år om det tillfälliga avbrottet i verksamheten beror på genomförandet av en plan för återhämtning eller en flerårig förvaltningsplan, eller på nödgärder som kommissionen eller medlemsstaterna beslutat om. Stödet till omskolning av yrkesfiskare, så att de kan finna sysselsättning utanför fångstsektorn, utvidgas för att hjälpa yrkesfiskarna att finna andra aktiviteter utanför fiskeriet samtidigt som de ges möjlighet att fortsätta att bedriva fiske på deltid.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Handlingsplanen har lagts fram vid en tidpunkt då den europeiska fiskerinäringen står inför stora problem. Det krävs resoluta åtgärder för att säkerställa att kontinuiteten inom EU:s fiskerinäring blir långsiktigt hållbar. Åtgärderna måste inriktas

mot att bevara fiskebestånden, som för vissa arter har nått en kritisk nivå. EESK instämmer därför i den beskrivning av situationen i EU:s fiskerisektor som kommissionen gör i grönboken från 2001, särskilt i fråga om EU-flottans överkapacitet. Det måste stå helt klart att ett hållbart fiske inte är möjligt om fiskeflottans kapacitet och särskilt fiskeansträngningen bibehålls på nuvarande nivå. EESK anser dock att problemet inte bara kan betraktas ur ett ekonomiskt eller ekologiskt perspektiv. I sitt yttrande om grönboken⁽¹⁾ understryker kommittén att fisket för de berörda regionerna har en mycket större betydelse än dess andel av BNP. Fiskerisektorn kan inte betraktas som en sektor bland andra som EU måste omstrukturera. Den består i det väsentliga av fiskare som bedriver ett småskaligt och i allmänhet miljövänligt fiske. Fisket utgör det nav kring vilket många samhällen och verksamheter kretsar, och det har stor betydelse för den sociala sammanhållningen och den regionala resursförvaltningen, särskilt i EU:s mest avlägsna områden och i områden som för närvarande är starkt beroende av fiske.

3.1.1. EESK betonar i sitt yttrande om den vägledande tidsplan som kommissionen antog 2002⁽²⁾, att det krävs en balans mellan å ena sidan lönsamhet och effektivitet för fiskeflottan och å andra sidan långsiktigt hållbar sysselsättning.

3.2. EESK har vid flera tillfällen påpekat att de politiska strategier och åtgärder som syftar till att omvandla fiskerisektorn skall åtföljas av motsvarande åtgärder på det sociala och ekonomiska planet för att lindra följderna för yrkesverksamma och företag i sektorn. Vi har också framhållit hur viktigt det är att involvera dessa från det inledande skede då åtgärder och politiska strategier som avser sektorn utformas.

3.3. När kommissionen i maj 2002 presenterade den första serien åtgärder inom ramen för den aktuella reformen utan åtföljande förslag som tar hänsyn till den berättigade oro som många inom fiskerisektorn hyser, framkallade detta en våg av motstånd från de yrkesverksamma i sektorn och från flera medlemsstater. Detta hade kunna förutses och undvikas om dessa aktörer hade involverats i arbetet.

⁽¹⁾ EGT C 36, 8.2.2002, punkt 2.2.1.

⁽²⁾ EUT C 85, 8.4.2003.

3.4. Dessutom har handlingsplanen, precis som kommissionen framhöll i det vägledande dokumentet⁽¹⁾, utarbetats i bilateralt samråd med medlemsstaterna. EESK anser det dock vara viktigt att låta arbetsmarknadens parter, redare och fackliga organisationer delta i dessa samråd för att ta hänsyn till sådana socioekonomiska åtgärder som dessa intressegrupper för fram.

3.5. Som nämnts tidigare bör kommissionens förslag ses utifrån det sammanhang som det presenterades i, dvs. ett försök att finna svar på frågan om vilka konsekvenser den första serien förslag skulle få i ekonomiskt och socialt hänseende. Mot bakgrund av de beslut som ministerrådet antog i december 2002 kommer vissa av dessa konsekvenser delvis att bli mer begränsade, samtidigt som de tillgängliga anslagen begränsas, i och med att rådet valt att behålla vissa av de åtgärder som kommissionen hade för avsikt att dra in i syfte att omfördela fondmedel.

3.6. EESK menar alltså att handlingsplanen inte bemöter den oro för framtiden som företagare och fiskare upplever utan är för vag på många områden och saknar finansiell täckning på andra.

3.7. I handlingsplanen reviderar kommissionen sin tidigare beräkning av förlusten av arbetstillfällen från 28 000 till 12 000 under en fyraårsperiod. Faktum är att kommissionen efter samråd med medlemsstaterna beslutat att göra separata beräkningar: dels förlorade arbetstillfällen på grund av reformen, dels arbetstillfällen som på senare år gått förlorade på grund av "naturlig avgång". Å andra sidan finns det i vissa länder i och med svårigheten att nyrekrytera en brist på arbetskraft, vilket skulle kunna ge arbete åt en del av dem som blir arbetslösa.

3.7.1. Trots att rådets beslut kan innebära mindre negativa följder för sysselsättningen, är osäkerheten stor när det gäller de fleråriga förvaltningsprogrammen. Kommissionen påpekar dessutom att EU:s utvidgning antagligen kommer att medföra ökade problem med avseende på sysselsättningen inom sektorn. EESK anmodar kommissionen att ställa medel till förfogande för att lösa dessa problem samt de välkända problemen med tekniska resurser, infrastruktur och utbildning.

3.7.2. Dessutom leder de drastiska minskningarna av torskfångsterna och Nordsjöfisket till en sysselsättningsminskning

i berörda regioner, vars omfattning inte går att förutse, och som därför inte har beräknats i meddelandet.

3.8. EESK noterar också att man inte har beräknat den eventuella inverkan som de åtgärder som föreslagits kan ha på andra närliggande sektorer som saluföring, förädling, beredning eller skeppsbyggnad och fartygsreparation. En minskning av verksamheten, av fiskeflottan och av fiskevolymerna kommer att få stora återverkningar på dessa sektorer, och EESK vill därför framhålla vikten av att lämpliga stödåtgärder sätts in. Såsom nämnts ovan är fisket lokalt ofta av avgörande betydelse för den ekonomiska och sociala sammanhållningen, och alla slags störningar kan få kraftiga följdverkningar för närliggande verksamheter. Kommissionen erkänner själv att det enda alternativet till fiske i vissa kustsamhällen är arbetslöshet eller avflyttning.

3.9. Lika oroväckande framstår scenariet där fiskare och flottor upprätthåller sin verksamhet, men där fiskemöjligheterna, i termer av tillåtna fiskedagar eller kvoter, är så knappt tilltagna att det på kort sikt innebär konkurs. EESK anser att man måste inleda en allvarlig och djupgående debatt om vilken modell man avser att tillämpa för fisket i gemenskapens vatten. Vi måste ifrågasätta satsningen på en reducerad fiskeflotta bestående av stora, moderna och lönsamma fartyg i stället för en flotta med fartyg av medelstorlek, som kanske är mindre lönsamma men ger fler sysselsättningstillfällen. Detta skulle på sikt leda till att det uppstår monopol och kanske även privatisering av fiskeresurserna, med handel med fiskekvoter som följd. EESK kan inte stödja en sådan utveckling.

3.10. Å andra sidan är det nödvändigt att ingripa för att komma till rätta med IUU-fisket (olagligt, icke reglerat och orapporterat fiske) och fiske från fartyg med bekvämlighetsflagg, även när det gäller fiskimport och sportfiske, i syfte att säkerställa att gemenskapsreglerna tillämpas på ett enhetligt och riktigt sätt.

3.11. I meddelandet analyseras de olika gemenskapfonder som skulle kunna bidra till att finansiera socioekonomiska åtgärder. Vid sidan av de program som är särskilt avsedda för sektorn, som FFU, finns det möjlighet att till exempel använda ERUF, EUGFJ eller ESF.

3.12. Det är lämpligt att här påminna om EESK:s tidigare uttryckta ståndpunkt om Pesca-programmet som när det löpte, trots att det inte utnyttjades till fullo, gav större möjligheter åt de yrkesverksamma och företagen att medverka, i och med att detta program hade en närmare koppling till sektorn och kunde identifieras med den. Mot bakgrund av att vissa

⁽¹⁾ KOM(2002) 181 slutlig.

medlemsstater beslutat att inte införa några sociala åtgärder speciellt för fiskesektorn skulle det vara lämpligt att inrätta ett nytt program som kunde ge alla yrkesverksamma möjlighet att få del av sociala stödinsatser.

3.13. Vattenbrukssektorn har en utvecklingspotential som bör främjas i olika avseenden, eftersom arbetstillfällen skapas åt en del av den arbetskraft som tvingas lämna verksamhet inom fiskeflottan. Det bör vidtas åtgärder, bland annat på skatteområdet, för att främja en sådan övergång ⁽¹⁾.

3.14. Kommittén noterar också att kommissionen grundar sina förslag på en omfördelning av resurser som redan är anslagna till medlemsstaterna, men som inte kommer att kunna användas på grund av de indragningar som föreslogs i åtgärds paketet i maj. I och med att rådet beslutat att inte godkänna alla nedskärningar som kommissionen föreslagit kommer omvandlingen av vissa av dessa anslag till socioekonomiska åtgärder att försvåras. Dessutom har några medlemsstater redan avsatt en stor del av dessa medel till att förnya flottan. EESK anser att det endast är möjligt att skapa en hållbar stödram för denna sektor och dess yrkesverksamma genom en förstärkning av FFU-medlen och genom att inrätta en särskild rubrik för sociala stödinsatser.

3.15. EESK välkomnar parlamentets initiativ att föreslå för budgetmyndigheten och kommissionen att man antar en åtgärdsplan för att väga upp effekterna av åtgärderna för att skydda torskbeståndet, och att man anslår ytterligare 150 miljoner euro.

3.16. Under rubriken "Ytterligare möjligheter på lång sikt" tar kommissionen upp situationen för dem som kommer att fortsätta arbeta i fiskerisektorn. Där nämns en eventuell breddning av FFU i syfte att minska kustsamhälleernas beroende av fiske, stöd till småskaligt fiske, förbättring av fiskesektorns image, ökat deltagande av kvinnor i närliggande verksamheter och stärkning av deras roll, nya studier om vissa regioners beroende av sektorn samt några synpunkter på den framtida

(1) EUT C 85, 8.4.2003.

Bryssel den 14 maj 2003.

strukturpolitiken för sektorn efter 2006. EESK stöder dessa förslag och uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att så snart som möjligt genomföra nödvändiga åtgärder.

3.16.1. Kommissionen konstaterar återigen att man avser att samråda med arbetsmarknadsparterna, särskilt inom ramen för dialogkommittén för fiskesektorn, om åtgärder för att förbättra levnads- och arbetsförhållandena. Det är här på sin plats att påpeka att meddelandet publicerats utan föregående samråd med nämnda kommitté, men att arbetsmarknadsparterna i november 2002 antog en gemensam ståndpunkt som innehöll ett antal konkreta förslag som rör detta område. EESK rekommenderar att man tar hänsyn till detta bidrag från arbetsmarknadsparterna och att de får delta ända från början av beslutsprocessen, såväl på europeisk nivå som på lokal och regional nivå.

3.16.2. Detta samarbete kommer dessutom att vara avgörande för att förbättra sektorns image. De målsättningar som skall uppnås är enligt kommissionen större trygghet, ökad miljöhänsyn samt införande av ett lönesystem som ger ungdomar utsikter att få stabilitet och större trygghet i arbetet.

3.16.3. Kommissionen uppger också att man avser att omarbete gällande lagstiftning i syfte att förbättra arbetsförhållanden och socialt skydd inom sektorn. EESK välkomnar detta initiativ som vi sedan länge har efterlyst. Framför allt är det önskvärt att medlemsstaterna engagerar sig starkare i ratificeringen av STCW-F-konventionen och protokollet till Torremolinos-konventionen.

3.17. EESK anser även att man bör studera på vilket sätt man skulle kunna utnyttja kunskaper och erfarenheter hos dem som inte längre är yrkesverksamma, till exempel inom ramen för utbildningsinsatser och samarbete med tredje land.

3.18. Kommissionen borde slutligen främja en debatt om hur man bättre skulle kunna använda gemenskapsstöd för att förbättra de sociala villkoren inom fiskerisektorn. Förutsättningen för att få del av dessa fondmedel borde vara att man upprätthåller gemensamma sociala miniminormer inom hela sektorn.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH